

صباي ۲

حزيران ۱۹۲۷

پيل ۱

فلسفہ و اجتماعیات

مجموعہ سی

مؤسسی

آگاه سری

استقلال لیسه سی مدیری
وادبیات معلمی

مدیری

محمد شروت

قباطاش لیسه سی فلسفہ و اجتماعیات
وتجارت مکتبی اقتصاد معلمی

آیدہ بر نشر اولونور

بر صابیرہ

- نظری قسم : هیجان حقندہ علمی ضیا
تربیتی قسم : اجتماعیات نہدر ؟ (« ورنہ زومبارت » دن) زہت شروت
لسان تدقیقاتی ناصل یابیلیر ؟ (« آ. مہیہ » دن) رافع ہلوسی
شکل نظریہ سی اور فائدہ سعد البیہ
افلاطونک اجتماعی فکرلری حامی منیج
دیوان ادبیاتی : کلملر ورمزلر آگاه سری
ہندسہ نہدر ؟ (« ٹہدینقتون » دن) م. الہامی
اتجار علمی ضیا
طبیعی قسم : مفردات پروغراملری : بر آنکت مجموعہ
لیسہلردہ فلسفہ ، اجتماعیات وروحیات محمد شروت
تحلیل و تنقیر قسمی : تورک مدنیتی تاریخچی : ضیا کوک آلپ . محی البیہ
بر تنقیدہ جواب علی طامی
علی کامی بک افندیہ م. ث.
آینشتاین نظریہ لرینک علی قیمتی : حسنی حامد م. ا.

مجموعہلردہ منتشر مہم یازیلر

ادارہ خانہ : استانبول - منبری طاسم - استقرول لیسه سی دافئلندہ دائرہ مخصوصہ
استانبول - مطبعہ ابوالضیا

شکل نظریه سی

ما بعد وضوح

ایک معطی، روحی تدقیقات ایچون ده تمامیه مساویدر و بونلرک مقایسه سی صورتیه یاپیلان ترکیب دخی، او معطالرک کیفیتنی دکشیدیره مز. بوندن چیقاره جغمز نتیجه، روحیاتک شیمدی یه قدار II N دستورینه استناد ایتدیکیدر. مع مافیه بو دستور بر چوق مشکلاته قارشنی ناصیل مدافعه اولونمشدر؟

یوقاربده ده سویله دیکمز وجهله حادثه لرده که تبدل، یالکز بر صفتک یعنی وضوحک دیگر صفتلر ثابت قالمق اوزره دکشیمسندن عبارتدر. بونی اثبات ایچون چوق دلیللر کوسترلمشدر. بونلر میاننده مشهور ساعت مثالی وارددر: اوچنجی ضربه دن اعتباراً فرقنه واردیغم حالده ساعتی دوغری صایدم. بونلرک بوراده مناقشه سی ممکن دکلدر؛ یالکز دییه جکز که بومثاللر ادعایی اثبات ایچون کافی دلیل دکلدر و باشقه دورلوده تفسیر اولنه بیلیر [۱]. بورایه قدار یازدقلریمزدن آ کلاشیله جنی وجهله II N دستوری، روحیات علمک موضوعه سی شککنده تظاهر ایدیور؛ بونی آچیقجه سویله یینلرده اولمشدر؛ فی الحقیقه علمک اساس شرطی کیی کوزوکن دستور ۱. نظراً روحیاتی بناء ایدنلر دائماً دستور II N ی استعمال ایتشلردر.

شیمدی بر پارچه ده دستور II ی تدقیق ایدم. بو دستوره نظراً هر تدقیق، موضوعه ده اهمیتی تحولات میدانده کتیریر. دستور II طرفدارلری ده منفرد حادثانده بعض تحولات اولاییله جکنی یعنی استثنائی حاللرک وجودنی تسلیم ایتشلردر. مع مافیه بوتحول اکثریا شدت ایله علاقه دار کوستریلیر. صو کرا استثنالره ایش کورمک باخصوص اساس مسئله لرده دوغرو اولاماز. چونکه هر هانکی بر حادثه نک استثنائی اولوب اولمادیغنی بیلیمک ایچون آیروجه برده معیار اولمالیدر. بوده ممکن ایسه حادثه لر استثنائی اولمقدن چیقار.

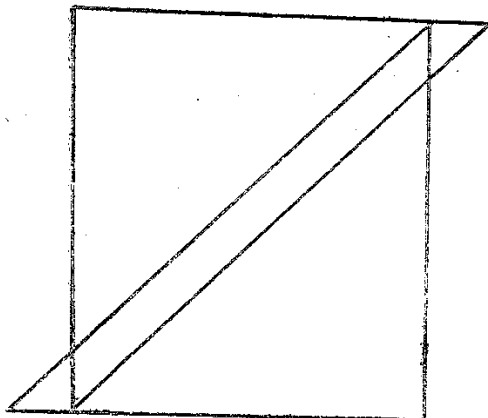
دستور II یعنی روحیانده مشاهده نک تحلیلی اولماسی دولاییسیله موضوعلری

[۱] بوخصوصه مراجعت اولنه جق ائرلر:

Hans Cornelius: Psychologie als Erfahrungswissenschaft P. 143

Köhler, Ueber unbemerkte Empfindungen; Zeitschrift f. Psychologie 60, 1919

دکشدیره جکی ادعای تجربی ساحه ده بر چوق دلیلرہ استناد ایدر . مثلاً معین بر روحی حادثه مشاهده نك طرزینہ کوره مختلف شکلر آلابیلر . یعنی خارجی تنبیه ثابت قالمق اوزره موضوعه قارشی آلینان (وضعیت Einstellung) ودقته نظراً بر بردن چوق فرقلی حادثه لر ظهور ایدر کہ بونلر وضوحک تحولی ایله ایضاح ایدیلہ مز . « روحیاتده یاپه جغم بر تجربی اوصورتده تنظیم ایدہ بیلیرم کہ ، دقتمک استقامتنہ کوره معین بر سطح اوزرنده متحرک بر ویاخود ایکی موضوع (objet) کورورم و بونلرک هربری سطحک یالکیز بر پارچه سی اوزرنده حرکت ایدر . » [۱] بورو حیات تجربہ لرندن چیقارہ جغمز نتیجه شودر : بز دقتمزک وضعیتنه کوره بوراده مختلف استقامتله متوجه مختلف حرکتلر کورورز . روحی حادثه لرک کندیلرینہ قارشی آلنان وضعیتہ کوره ده کیشہ بیلہ جکنی کوسترمک ایچین شویله بر شکل تدقیق ایدہ لم :

بوشکل ایکی حادثه یی تمثیل ایتکده در :
بونلردن بریسنہ A - حادثه سی ، ودیکرینہ
B - حادثه سی دیه بیلیرز . A - حادثه سی
برمراعی واونک اوزرنده برمتوازی الاضلاعی
کوستر ، B حادثه سی ایسه بر برینہ کچمش
ایکی مثلدور .

بونلردن چیقہ جق نتیجه ایکی حادثه
آراسنده کی فرقک ، a حادثه سندن b حادثه سنہ

کچرکن واقع اولان تحوّلک بر وضوح تحولی اولارق ایضاح اولونه مایه جغیدر .
مادامکہ موضوعده مشاهده تحولی موجب اولیور و بو بالتجربه ثابتدر ؛ اویله ایسه
دستور II قبول ایدہ جکز . مع مافیہ دستور II قبول ایدنجه ترتب ایدن ایلک
وظیفه بونک ایضاحیدر .

روحیاتده مشاهده ، موضوعلری تغیر ایدر ایسه الده ایتدیکمز حادثه لر نہ لردر ؟
هرهانکی بیر ادراک ایله بزه معطی اولان حادثه لر دائماً تغیر اولینیور ایسه ناصیل
اولیورده بز روحيات علمی یاپه بیلیرورز ؟ دستور I بالعموم علمک اساسی اولارق
قبول اولونمشدی . شیمدی دستور I ایله دستور II قابل تألیفی ؟ اگر قابل تألیف
دکل ایسه روحيات ناصیل ممکن اولور ؟ یاخود قابل تألیف ایسه نه صورتده
اولاجقدر ؟

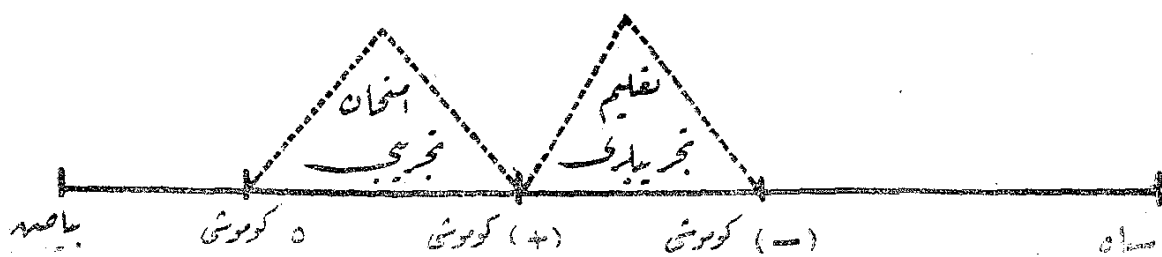
بو سوآلله ویره جکمز جوابلرله « شکل » نظریه‌سی ایضاح ایتمش اولاجغز . چونکه شکل نظریه‌سی روحیاتک اساسنی صارصان بو سوآللهک حلی ائناسنده میدانه کلمشدر . « احساس » روحیاتک ، یوقاریده کوستردیکمز مسئلهلرک ایضاحی ایچون تعقیب ایتدیکی صنعی ترکیب بو قادار بارز مثاللر قارشوسینده بک مشکل وضعیته کیرمشدر . ثابت اولدینی قبول اولنان « احساسلر » بو سوآللری حل ایچون کافی کلمه‌بور . چونکه معین برتنیهک مقابلی اولان احساس کوریللیورکه آلاجمز وضعیته کوره - تنیه ثابت قالمق اوزره - دکیشیور . عینی تنیهه مقابل معین بر احساس اولمایور . بو نتیجه دخی « احساس » روحیاتک فرضیه‌سی آلت اوست ایدیور . بو وضعیت قارشوسینده « احساس » مفهومی روحیاتدن اخراج ایتمکدن باشقه چاره قالمشدر . [۱]

بوراده بلکه شو صورتده یاپیله‌جق بر اعتراض اولابیلیر : « تنیهه مقابل احساسلر واردر و بونلریالکز تنیهک تحولی ایله دکیشه‌بیلیر . بزم دکیشدکلرینی فرض ایتدیکمز شیئر ادراکلردر . ادراکلرایسه ثابت احساسلرک ترکیبندن حصوله‌کلیر و موضوعده‌کی تحول یالکز ادراکلریمزی علاقه‌دار ایدر . » بو اعتراض هر حالده بک مهم بر مسئله‌نی نظر اعتباره آلمایور . احساس مفهومی بو شکلده تنیهه ربط اولوندینی تقدیرده مشعور بر روحی حادثه اولمقدن چیقمشدر . مشعور اولمایان روحی آتوملردن شعوری بنا اتمک دوغرو اولاماز . بوندن ماعدا احساس مفهومک کوره‌جکی وظیفه قالماش دیمکدر . چونکه تنیهه ایله عینی سوبه‌ده قالیور و بوندن دولاییدرکه یوتون ایضاح خصوصنده‌کی قیمتی غائب ایدیور . بزجه معلوم اولان حادثه‌لر تنیهه و بوتنیه نتیجه‌سنده واقع اولان ادراکلر . بونلرک آراسنده آروجه احساسک بولونماسی حادثه‌نی ایضاح ایچون زائددر . کورولیورکه بو شکلده‌کی اعتراض کندیلکندن احساسک قالدیرلمسنی انتاج ایدیور .

احساسلری روحیاتدن اخراج ایدنجه برینه نه کیبی بر مفهوم کتیره‌جکز ؟ هر حالده احساسلرک روحی آتوم ماهیتارینی باشقه بر شکلده افاده ایدن مفهوملر اولمایه‌جقدر . چونکه احساس مفهومک اک قاریشیق جبهه‌سی بوتولید ایدیور ایدی . احساس مفهومندن باقی قالا‌جق نقطه روحی حادثه‌نی ماده‌دن تفریق ایدن وصف اولاجقدر . بوده (Erlebnis کیفیت) دیدیکمز خاصه‌در .

روحی حادثه‌لرک احساسلردن مرکب اولمادینی یعنی حادثه‌لرک اک بسیط عنصرلرینک احساسلر اولمادینی Koehler طاووقلرله و مایمونلرله یاپدینی انتخاب

تعلیم‌لریله انبات ایتمشدر . (انتخاب تعلیمی Wahl-Dressur) دب‌دیکمز روحیات تجربینک اساسی شودر: بر حیوانه معین ایکی کموشی رنگ نو آنسندن بیرینی انتخاب ایتمکی تعلیم ایدرز . حیوانه انتخاب ایتدیردیکمز (+) و انتخاب ایتهدیکی ده (-) در . حیوان بوکا آلیشنجه امتحان ایچون شیمدی یه قادار آلیشدردیغمز (+) نو آنسی آلیقور ویاننده دائما برابر بولوندردیغمز (-) نو آنسی قالدیرر و یرینه (+) نو آنسندن داها آچیق بر نو آنس قورز . بویکی نو آنس نه مثبت و نه ده منفیدر و اونک ایچون تعلیم یاپنامشدر . شویله بر رسم ایله قولای آ کلاشیله بیلیر .

شیمدی حیوان بویکی نو آنسه قارشینه یاپه جقدر ؟ هر حالده آلیشدرلایینی مثبت نو آنسی انتخاب ایتسینی بکله رز .

(کوله ر Koehler) ک طاووقلرله یاپدینی تجریب شو صورتده جریان ایتمشدر: بر طاووق بر طرفی طاووغک باشی و بونی قولایجه چیقاییله جک قادار بویوک دلیکلی بر قفسه قونور و او دلیکک اوکنده افقی بر تحت و اردرکه طاووق اورادن یم یمکه مجبوردر . بوتخته نک اوزرینه ایکی مختلف نو آنسده کموشی کاغد اوزرینه عینی مقدارده یم قونور . طاووق مثبت کاغددن ییدیکی زمان براقیلیر و منفی کاغددن یمک ایسته‌دیکی زمان مانع اولنور . بو تجریب بویله‌جه دوام ایتدیریلیر و مثبت کاغده منفی کاغده یری دکیشدریلیر . یوقسه طاووق یا صاغدن و یا خود صولدن یمکه آلیشیر . طاووق تمامیه مثبت کاغده آلیشوب منفی یه دوقونمادیغی زمان - که بونک ایچون ۴۰۰-۶۰۰ تجریب لازمدر - تعلیم بیتمشدر . بوندنصکرا امتحانه باشلانیر و طاووغه ایسته‌دیکی بردن یمسنه مانع اولونماز . Koehler «کوله ر» ک بو شکله دورت طاووقله یاپدینی تجریبلرک نتیجه‌سی ۸۵ امتحانک ۵۹ نده یکی بیطرف رنگ و یالکمز ۳۶ سنده مثبت رنگ انتخاب اولونمشدر .

بوندن چیقجه‌جق نتیجه احساس نظریه‌سندن بکله‌دیکمز او یماور؛ چونکه حیوانی آلیشدردیغمز معین مثبت رنگ باشلی باشنه بر تنبیهک احساسی دییه موجود اولمایوب دائما منع ایتدیکمز دیگر منفی رنگه نسبتله موجود بو تجریبلرده کی انتخابلر

او ایکی نوآنسک بربرینه (das Zueinander beider) اولان نسبتیه تعین ایدیور .
 یعنی روحی حادثه لرده معین (Structure شکللر) واردر و بونلر او حادثه نی تثبیت
 ایدر . بر کموشی نوآنسی کنندی باشنه و دیگر کموشی نوآنسی ده کنندی باشنه
 موجود اولمایوب بونلرک بربرینه اولان نسبتی یعنی (شکلی) مشعور اولیور .
 (کوله ر) ک بر چو جوقله یادیغی تجربیلرده انتخاب بلا استثنا (شکل) .
 کوره اولمشدر . چو جوق آل دیجه دائماً داها آچیق رنکی انتخاب ایتمشدر .
 بوراده روحی حادثه لرک داها بارز بر صورتده شکلی اولدیغی تظاهر ایدیور .
 بو مثالك تفسیری شکل نظریه سنک مثبت دوقترینی میدان کتیره جکدر . طاووقلرده
 یاپیلان تجریب تعلیم نتیجه سنده تداعینک اولجه قبول اولوندیغی وجهله معین بر احساسه
 مستند اولمادیغی کوستریور . چونکه احساس نظریه سنه کوره معین بر تنبیهک
 اوکا مقابل بر احساسی واردر ؛ ایشته او احساس دائماً برابر بولوندیغی
 تنبیه ظهور ایدنجه - دیگر روحی حادثه لر نظر اعتباره آلتقمسزین ، چونکه احساسلر
 مستقل ، بسیط و کنندی کنیدیلرینه ممکن اولان وقعدر دییه تعریف اولنور -
 میدان کیر . مع مافیه چوره سنده بولونان دیگر روحی حادثه لر تأثیر ایدرسده ماهیتی
 دیکشدره جک اقتدارده دکلدر دنیور ایدی . طاووقلره یاپیلان تجریب مثبت رنکک
 باشلی باشنه یعنی یاننده بولنان منفی رنکدن مستقل اولارق تأثیر ایتهدیکنی کوسترر .
 چونکه مثبت رنک مستقل اولمش اولسه ایدی یعنی یاننده بولنان رنکک مثبت
 نوآنسه تأثیری اولماش اولسه ایدی ، طاووغک آلیشدیغی یعنی تداعینک تقویه
 ایتدیکی مثبت نوآنسی انتخاب ایتسی لازم کلیدی . حالبوکه انتخاب نتیجه سی بزه
 شونی افاده ایدیور : مثبت رنک باشلی باشنه موجود دکل ایدی . مثبت رنک منفی
 رنکه اولان نسبتی یعنی شکلی اعتباریه موجود ایدی . طاووق معین بر رنک
 نوآنسی انتخاب ایتکدن زیاده رنک نوآنسلی آراسنده کی نسبتی یعنی دها آچیغی
 انتخاب ایدیور . چونکه تعلیم اثناسنده (کوله ر) طاووغی نوآنسک آچیغی انتخاب
 ایتمهک آلیشدرمشدر . امتحانده طاووغک آلیشدیغی نوآنسدن دها آچیق بر نوآنس
 قونمش وداها قویسی قالدیرلشدر . آراده کی نسبت عینی قالمش مع مافیه رنکک
 دیکشمشدر . اگر طاووق احساسه کوره انتخاب ایتش اولسه ایدی ، بو تحووک
 فرقه واره جق واکا کوره انتخاب ایده جک ایدی . (Koehler کوله ر) ک چو جوقله
 یادیغی تجریب ینه عینی نتیجه یی ویرمشدر . [۱]

دیمک اولیور که روحی حادثه لک اساسی احساس لردن یعنی آتوملردن مرکب اولماق و (gestaltet تشکیل اولونمش) اولمقدر . روحی حادثه لک تشکیل اولونمسی یوقارده کی مثاله ایضاح اولوندیغی وجهله معین بر نسبتک، یعنی هر هانکی بر شینک بر زمیندن تفریق اولونماسیله قائمدر .

روحی حادثه لک ایضاحی ایچون یاپیله جق عملیه بوندن صوکر ا بسیط عنصرلره ارجاع ایتک اولمایه جق دره . اساس وظیفه، حادثه لک تصویری ایله اولجه ذکر ایتدی کمز تصویری مفهوم لره فونقسیون مفهوم لرنک مناسبتلرنی تألیف ایتک اولاجقدر . (تصویر Description) حادثه لک (gestaltet تشکیل) ایدلمش اولدیغی کوستیرر . بزم بیلدی کمز بالعموم حادثه ل (Qualität gegen gleichförmigen Grund مطرد بر زمینه مقابل کیفیت) لردر . یعنی حادثه لر دائم زمین - کیفیت نسبتی ارائه ایده جکدر . مثلاً بر سس ایشتمکده ایکن بردن بره بر کورولتو جیقیور و او ایشتمکده اولدیغم معین سس کورولتو آراسنده غائب اولیور ، باطیور ، یعنی اطرافندن تفریق اولونامایور؛ سس کندی کوسته ره مدیکندن، کورولتو به نظر آ تفریق اولونامادیغندن بزم ایچون مشعور اولامایور . دیمک اولیور که سسک مشعور اولماسی ایچون کورولتودن ، زمین اولق دولایسیله ، کیفیت اولارق تفریق اولونمسی لازمدر . ایشه بونسته هر روحی حادثه نك تدقیقنده تصادف ایده جکز .

شیمدی به قادر آ کلاتمغه چالیشدیغم (Gestalttheorie شکل نظریه سی) روحی حادثه لری تدقیق ایدر کن آتوم ماهیتنده احساس لک وظیفه لری اولمادیغی کوستر مش واثبات ایتش و بونک برینه (شکل لری) أقامه ایتشد . روحی ایده (شکل) لرله یعنی زمین - کیفیت نسبتیله کوروش طرزی احساس روحی ایتک کوروش طرزندن چوق فرقلی اولاجقدر . مثلاً مشعور اولان بر مثک اوچ نقطه ده بر برینی قطع ایدن اوچ ضلع دکدر ؛ ر ، ایکی و اوچونجی ضلع لک مجموعی مثلی میدانه کتیرمز . مثک مشعور اولمسی آنجق (شکلی) ایله ممکن ایشه ده اوشکده کی نسبت یعنی زمین - کیفیت نسبتنه کوره دکیشه جکدر . ایشه بوندن دولاییدر که مثک هر زمان عینی قالمز و اوکا قارشى آلاجمز وضعیه لوره دکیشه جکدر . مثلاً ارتفاعی تدقیق ایتدی کمز و ضلع لرنی مقایسه ایتدی کمز زمان ایکی آری حادثه یی تمثیل ایده جکدر . ایشه شکل نظریه سنک بنیه سندن دوغان بو کوروش طرزی اولجه بحث ایتدی کمز مشکلاتی قولایجه حل ایده بیله جکدر .

فلسفه دوقتوری

اورخان سهرالمیرمه

